

کودکان و نوجوانان، قربانیان خاموش خشونت در کمپ‌های پناهندگی

سوما نگهداری‌نیا، « آن سوی خواستن »

گزارش سوم

کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست در کمپ‌های پناهندگی

شاید قربانیان واقعی تراژدی جنگ کودکان و نوجوانان باشند؛ کسانی که ابتدایی‌ترین سال‌های زندگی‌شان با تجربه مرگ، آوارگی و پناهندگی در هم می‌آمیزد. کودکانی که هرگز فرصت پرورش در مکانی امن و نیز استفاده از حداقل امکانات آموزشی و تفریحی در شرایط امن را پیدا نمی‌کنند و تمام خاطراتشان از کودکی، گریختن از چنگال مرگ و یا دست و پنجه نرم کردن با غم مرگ اعضای خانواده‌شان خواهد بود. این کودکان و نوجوانان، قربانی‌های بی‌اختیار هرج و مرجی هستند که جنگ به وجود آورده است و تبعات سنگین این ویرانی را کسی به جز آنها بر دوش نمی‌کشد. زندگی در شرایط فاجعه‌باری که تأثیرات آن بر روح و روان این قربانیان کوچک و جامعه‌ای که در آینده از آن آنهاست، باقی می‌ماند.

آمارهای رسمی و یافته‌های سازمان‌های دفاع از حقوق کودکان نشان می‌دهد که تحمل این بحران‌ها باعث ابتلای کودکان و نوجوانان به مشکلات روانشناختی می‌گردد و متأسفانه چیزی که در کمپ‌های پناهندگی به طور کامل فراموش شده، سلامت روان کودکان و نوجوانان است.

کودکان، در معرض خشونت شدید در شرایط پناهجویی

آمارهای رسمی یونسف حاکی از آن است که یک چهارم پناهندگان کمپ‌های پناهجویی را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند، اما بحران این کمپ‌ها با فقدان امکانات لازم برای اسکان کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست، بعد تازه‌ای به خود می‌گیرد. بر اساس آمار رسمی مرکز داده‌های اروپا (یوروستات)، تنها در سال گذشته، تعداد سی و یک هزار و چهارصد کودک و نوجوان بی‌سرپرست در یونان درخواست پناهندگی داده‌اند. این قربانیان یا به تنهایی از کشورشان گریخته‌اند و یا در مسیر رسیدن به یونان والدینشان را از دست داده و یا گم شده‌اند. شرایط بحرانی کمپ‌ها گویای این وضعیت است که این کودکان اگر چه از جنگ جان سالم به در برده‌اند، اما در حال حاضر خطرات هولناکی سلامت جان و روان آنها را به طور جدی به خطر انداخته است. وجود باندهای قاچاق انسان در کمپ‌ها، گزارش‌ها از تجاوز و خشونت جنسی افراد بزرگسال، سوءاستفاده از کودکان در خرید و فروش موارد مخدر از جمله خطراتی است که با بی‌توجهی از سوی سازمان‌های مربوطه تنها در حد گزارش و آمار و ارقام باقی مانده است. کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست با کمترین نظارت در این کمپ‌ها اسکان داده شده‌اند و به راحتی در معرض خشونت و فشارهای روانی هستند.

عواقب تحمل خشونت در شرایط پناهندگی

شیوع و شدت استرس‌هایی از این دست در محیط کمپ‌ها، سلامت جسمی و روانی کودکان و نوجوانان را چنان تحت تأثیر قرار داده است که نمود آن به صورت رفتاری پرخاشگرانه و بزهکارانه در آنها بروز کرده است و این الگوهای رفتاری هیچ تناسبی با مقطع سنی آنها ندارد و در میان فقدان واحدهای آموزشی با هدف سلامت روان و نیز ارائه خدمات بهداشتی در جهت رفع نیازهای روانی به این کودکان و نوجوانان که در یکی از حساس‌ترین مقاطع سنی خود قرار گرفته‌اند، زمینه را برای نهادینه کردن رفتارهای خشن و مجرمانه در دوره‌های بزرگسالی این قربانیان مساعد می‌کند که نتایج آن برای جامعه و خود فرد غیر قابل جبران خواهد بود.

اضطراب و افسردگی، گوشه‌گیری، شکایات درد جسمی (دردهای روان‌تنی)، مشکلات توجه و عدم تمرکز، مشکلات خواب و کابوس، کاهش انعطاف‌پذیری آنها در تعامل با سایر کودکان و نوجوانان، پرخاشگری و رفتارهای بزهکارانه از عمده‌ترین مشکلات کودکان و نوجوانان در کمپ‌های پناهجویی است که در اثر تحمل استرس‌های آسیب‌زای ناشی از جنگ و آوارگی گزارش شده است و تمام این موارد در کنار فقدان برنامه‌های مدون درمانی، تفریحی و آموزشی متناسب با شرایط بحرانی این کودکان، توسط متخصصان آموزش دیده، گویای این واقعیت تلخ است که این قربانیان فراموش شده جنگ از نقص شدید حقوق کودکان در کمپ‌های پناهندگی رنج می‌برند.